

zweren, de groote maatschappij zou het niet gelooven; zij zou voor zoóver zij kon, eenvoudig macht tegenover macht zetten. Dat alles maakt, dat ook voor de vakbeweging, die op de wijze als in Utrecht besloten is, binnen onze Maatschappij werkt, moeilijke tijden zullen aanbreken. De nieuwe koers is ook voor de vakbelangen hoogst nadeelig. Dat is mijn overtuiging.

Er is slechts één weg, waardoor de vakbelangen goed gediend worden. Prof. BURGER heeft hem aangewezen, d. i. subordinatie. Sterk staat, alleen die vakactie aan geneeskundigen, die zich onderwerpt aan een Maatschappij, welke geheel het oude karakter heeft behouden. Daarmede gepaard kan en moet gaan autonomie van iedere vakorganisatie. Slechts daar, waar de belangen van alle geneeskundigen, de waardigheid, de goede naam van onzen stand in het gedrang kunnen komen, onderwerpt de vakactie zich aan de organisatie van alle Nederlandsche geneeskundigen, aan onze Maatschappij. Ik sprak herhaaldelijk dit denkbeeld uit, het laatst op de algemeene vergadering van Juli j. l. (zie Handelingen, *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.*, 1918, II, bldz. 1063).

Ik meen, dat de tijd voor den daar bedoelden forschen ruk nadert, dat het tijd wordt voor een organisatie in onze Maatschappij (een reorganisatie kan het haast niet heeten), die uitgaat van de volgende grondgedachte: *De Maatschappij blijft het vroegere ideale karakter behouden, doch, erkennende de noodzakelijkheid van organisatie ten behoeve van vakbelangen ook voor artsen, verklaart zij zich bereid door haar gezag het werk te steunen van die vakorganisaties, welke genoegzaam waarborg-bieden voor het behoud van het aanzien der Maatschappij en van haar in- en uitwendige eenheid.*

Ik hoop, dat ik hiermede de grondtrekken, van wat ik bedoel, heb duidelijk gemaakt. Men zal misschien tegenwerpen, dat hetgeen ik hier verdedig, niet praktisch uitvoerbaar is. Daartegenover kan ik alleen stellen, dat ik ten allen tijde bereid ben, een uitgewerkt voorstel, waaruit de uitvoerbaarheid moge blijken (desverkiezende zelfs een concept reglementswijziging) ter tafel te brengen.

Ten slotte slechts een enkel woord over het verwijt aan het hoofdbestuur wegens het stellen van de bekende vraag (referendum door sommigen genoemd). Het zou hiermede niet goed handelen, omdat in een wettige vergadering de reglementswijziging tot stand is gekomen. Ik meen, den collegae, die zoo beweren, op het hart te mogen drukken toch niet zoo zwaar te hechten aan den vorm. Een uitwendig verschijnsel mag niet gelden als volstrekt bewijs van de inwendige gesteldheid. Op de buitengewone vergadering te Utrecht ontbraken niet alleen 27 kleine afdeelingen. De groote ontbraken ook voor een goed deel, al zaten daar hun afgevaardigden. Het is toch van algemeene bekendheid, dat op de afdeelvingsvergaderingen, waar de voorstellen van hoofdbestuur, C. V. enz. moesten besproken worden, de overgrootste meerderheid der leden door afwezigheid schitterde. Aangezien wij nu staan voor zulk een belangrijken stap, en zelfs de toekomst van onze Maatschappij door niet weinigen in gevaar wordt geacht, is het noodig te weten, of op de groote meerderheid te rekenen valt. Wij hadden niet alleen het recht, maar ook den plicht, te onderzoeken, hoe de geest in de Maatschappij is. Iedere twijfel omtrent inwendige kracht moet plaats maken voor volle zekerheid.

Sneek, 16 Februari 1919.

L. HERTZBERGER.

VI.

Zoolang wij over en weer kunnen blijven praten, is de zaak nog niet verloren. Wie de ingezonden stukken van het laatste *Tijdschrift*-nummer aandachtig leest, kan door alle verwarring heen — ook bij de voorstanders van een scheiding — iets ontdekken, dat voor een verzoening der partijen den besten grondslag biedt. En dat is het gevoel bij allen, bij hoogleeraren, geneesheeren, geneeskundige ambtenaren, dat wij leden zijn van één en denzelfden stand en één doel in het oog houden. In het stukje van prof. KOUWER heb ik dat iets sterk gevoeld. Er spreekt uit de regels een groot misnoegen over den gang der zaken in onze Maatschappij, in den laatsten tijd; maar zijn belangstelling in onze geneeskundige samenleving klinkt mede door.

Zijn misnoegen voel ik ten deele mee. Het had vaak den schijn, alsof in hoofdbestuursvergaderingen en algemeene vergaderingen de stoffelijke belangen gingen overheerschen; alsof er voor hoogere belangen geen oor en geen plaats meer was. Ik heb echter dezen tijd voor een overgang gehouden, een klein tijdperk in ons Maatschappij-bestaan, binnen welks beloop de vakbeweging de middelen zou hebben verkregen, die zij voor een gezonde ontwikkeling noodig heeft, en met het bereiken waarvan zij het eenigszins opdringerige, dat niet te miskennen viel, en dat sommigen zoo onaangenaam aandeed, uit haar wezen zou verliezen. Bij de beoordeeling van de houding der specialisten mag niet vergeten worden, dat zij minderheid zijn en met zooveel grooter moeilijkheden te kampen hadden, toen ook voor hen het oogenblik kwam, dat hen tegenover de ziekenfondsen tot aansluiting noopte. Prof. KOUWER en de zijnen willen nu korte metten maken en de vakbeweging den rug toekeeren, in plaats van verder te helpen om haar in goede banen te houden. Dat moet — naar het mij toelijkt — zijn grond enkel in genoemd misnoegen hebben. Want niet alleen, dat ik in KOUWER's stukje een deugdelijke reden mis, waarom scheiding en die alleen uitkomst kan brengen, ik tref als ruime vergoeding voor dat gemis, een erkenning aan van de waarde der vakbelangen, die ik van hem, den belangstellende onder de hoogleraren, wel niet vreemd vind, maar die, nu zij onder de tegenwoordige omstandigheden zelfs nog deugdelijk zichtbaar blijft, groote beteekenis heeft. En telkens kwam onder het lezen de vraag bij mij op: „waarom zou prof. KOUWER bij de vernieuwing onzer Maatschappij niet de oude behagelijkheid kunnen terugvinden, indien die Maatschappij slechts hen, die met de engere vakbelangen niet onmiddellijk uitstaande hebben, de behandeling ervan bespaarde en hen, als leden der Maatschappij-in-haar-geheel, maar niet langer aansprakelijk stelde voor alles wat de vakbeweging nastreeft. En zoo'n Maatschappij moeten wij zien van de onze te maken. Ik verlies geen oogenblik de hoop, dat hoogleraren en zij, die buiten de geneeskundige vakbeweging staan, straks in die vernieuwde Maatschappij alle huivering zullen kwijt raken, en van harte hun raad, hun steun, hun medewerking zullen kunnen verleenen binnen ons verjongd vereenigingsleven. *Geeft den tijd voor een proef en maakt die proef niet door een scheiding voor goed onmogelijk.*

Voor die medewerking houdt zelfs, wat er uit KOUWER's pen kwam, een belofte in. Prof. KOUWER zegt, dat de twee vakorganisaties, die nu zijn ingesteld, zullen overheerschen, in hoofdbestuur, in dagelijksch bestuur, in de Maatschappij. Ik wacht het bewijs voor deze stelling. In het hoofdbestuur zullen de beide organisaties vertegenwoordigd zijn, elk door drie leden. De negen overigen zal de algemeene vergadering benoemen. De Maatschappij als geheel kan dus voor evenwicht, voor overwicht zelfs, zorgen. Maar ik verwacht heel veel van overleg en voortdurende aanraking tusschen de verschillende belangengroepen in het hoofdbestuur en geloof, dat het gevoel van veiligheid en gelijkgerechtigheid, die de hervorming brengen zal, het wantrouwen, dat nu zooveel vertroebelt en dat waardeering en samenwerking belemmert, zoo niet belet, allengs en misschien al heel spoedig zal doen verdwijnen. Want deze ervaring heb ik altijd onder collega's opgedaan: zij mogen soms lastig en veeleischend zijn, er is bij wederzijdsch vertrouwen opperbest met hen te praten. En daarom durf ik met aandrang vragen: *neemt de gelegenheid voor dat samenpraten niet weg*; houdt de vertegenwoordigers van alle belangengroepen, groepen wier streven en behoeften zóó in elkaar ingrijpen, *aan één tafel*.

Ik kom er toe om hier te doen wat ik had willen uitstellen, namelijk om met enkele punten aan te geven hoe ik mij de Maatschappij voorstel, die allen bevredigen kan. Ik doe dat ook, omdat collega TAMINIAU de inrichting aan de orde brengt.

In 1917 heb ik in een hoofdbestuursvergadering een plan ontwikkeld voor een hervorming onzer Maatschappij naar de behoeften van den tijd. Ik stelde voor twee organisaties: één voor de huisartsen, één voor de specialisten, met eigen reglement en eigen bestuur. Het huishoudelijk reglement der Maatschappij zou bovendien de mogelijkheid moeten openen om ook groepen van andere leden, die daaraan behoefte gevoelden, een eigen organisatie voor hun vakbelang te geven. Het hoofdbestuur zou

in zijn samenstelling zoowel de belangen der Maatschappij als geheel, als de belangen der organisaties moeten afspiegelen. De organisaties zouden haar vertegenwoordigers moeten benoemen in het hoofdbestuur, tot een bepaald getal, en de Maatschappij de overige leden. Tenminste eenmaal 's jaars zouden de organisaties in vergadering bijeenkomen en overigens de besturen vergaderen zoo dikwijls het noodig zou blijken. Dit voorstel, hoe eenvoudig het nu lijkt, wekte in de vergadering eenige beroering, vond voorstanders onder beding van beperking tot een specialisten-organisatie, en vond tegenstanders. Nu is het als beginsel te Utrecht aangenomen. Wat kan ermede in de toepassing worden bereikt?

1°. Gaan de besprekingen over de vakbelangen naar de vergaderingen der organisaties en die van haar besturen. De afdelingsvergaderingen worden ontlast en krijgen tijd voor de algemeene belangen, het hoofdbestuur krijgt het oordeel over goed voorbereide vraagstukken en kan zich meestal bepalen tot toetsing van de eischen der organisaties aan het algemeen maatschappelijk belang. De vertegenwoordigers der organisaties brengen de algemeene opvatting van het hoofdbestuur naar de organisaties en wederkeerig lichten zij het hoofdbestuur in, omtrent wat er in de organisaties leeft. In tijden van spanning kan het hoofdbestuur ter zijner mede-voorlichting de vergaderingen der organisaties bijwonen.

2°. De gemeenschappelijke vergaderingen van de besturen der organisaties zullen, waar het maar eenigszins mogelijk is, tegenstrijdigheden verzoenen. Ik verwacht die verzoening ook, omdat partijen elkaar ten slotte noodig hebben. Uit deze gemeenschappelijke vergaderingen moet een flink stuk maatschappelijk werk geboren worden, waaraan het hoofdbestuur zijn zegel kan hechten. Er kunnen verschillen zich voordoen tusschen organisaties onderling en organisaties en Maatschappij-als-geheel, die ook na overleg niet worden weggenomen. Welnu, dan zie ik geen grond, waarom aan de organisatie, die in haar gevoelen afwijkt van wat de andere organisatie de Maatschappij voorstelt of van wat de Maatschappij wil, geen gelegenheid zou worden gegeven van dat gevoelen te doen blijken, waar dat noodig is. Ten aanzien van de uitvoering der ziektewet kan ik mij zoodanig verschil voorstellen. Elk kan dan zijn meening onder eigen verantwoordelijkheid bij de regeering voordragen. Voor bepaalde maatregelen geven de bindende besluiten aan de organisaties voldoende macht. Maar door de vakbelangen binnen onze Maatschappij te houden, beperken wij die verschillen tot een klein aantal.

3°. Zullen alle belangen, de hoogere en de stoffelijke, in het hoogste bestuurslichaam onder één gezichtshoek kunnen worden gebracht. Indien men inziet, dat altijd samenwerking zal noodig zijn, ook na de scheiding, bedenke men vooraf, hoeveel gemakkelijker die samenwerking valt en hoeveel grooter vrucht zij belooft, in één Maatschappij, die het gevoel van saamenhoorigheid levendig houdt. Na de scheiding: drie lichamen met drie besturen; als de organisaties zich verbinden, twee lichamen met twee besturen, twee secretarissen met twee archieven, twee plaatsen met inkomende en uitgaande stukken. Kan men zich grooter kans op wrijving en vermenigvuldiging van moeilijkheden denken tusschen die briefwisselende geneesheeren? En de besprekingen, die van tijd tot tijd zullen plaatshebben, zullen nimmer het karakter verkrijgen van vertrouwelijkheid; het eene bestuur zal bij het andere ambtelijk op bezoek komen. Daarentegen kunnen in het hoofdbestuur der nieuwe ongedeelde Maatschappij, vertrouwelijkheid, waardeering opnieuw ontstaan. Wat collega TAMINIAU wil, waarborgt niet voldoende een voortdurende samenwerking tusschen de verschillende belangen.

Of nu de inrichting boven beschreven in de praktijk zal voldoen? Niemand kan dat zeggen. De uitslag hangt af van het inzicht, de bereidheid om ten bate van het gemeene best iets van eigen wil en streven op te geven bij hen, die tot de uitvoering der hervorming worden geroepen; hangt ook af van het antwoord op de vraag of in de naaste toekomst zij, die buiten de vakbeweging staan, haar belang voor het geheele geneeskundige leven zullen gaan inzien en gaan begrijpen, dat de verhoudingen, waaronder de geneesheer werkt, een belangrijk deel vormen van de sociale genees-

kunde, een deel, dat de aandacht van een wetenschappelijk verstand niet onwaardig is, en dat voor de plaats, die de geneeskunst in ons vaderland inneemt, van beteekenis is. In de hoofdbestuursvergaderingen zal alras blijken of aanpassing der groepen gewillig en als behoefte, uit den nieuwen toestand volgt. Werken onder de bescherming van de Maatschappij is een voordeel voor de organisaties: Dat ben ik met prof. KOUWER eens. De organisaties moeten dus niet, zooals men dat gemeenzaam uitdrukt, willen hebben en tegoedhouden. „Voor wat hoort wat”. En wat hoort: is in den geneesheer de eisch, dat naast zijn rechtmatig streven naar een stoffelijk onafhankelijke stelling, zijn vakbeweging niet ontaarde in geldbejag, met voorbijzien van het altruïstische, dat aan zijn beroep een bijzondere waarde verleent. De organisaties moeten dus bij haar streven het algemeen maatschappelijke in het oog houden, zich mede door dat algemeen belang laten leiden. Alleen een paar jaar samenwerking kan beslissen, of het vertrouwen, dat het goed zal gaan, misplaatst was of niet. Maar laat dien tijd voor de proef. In een jaar kan de nieuwe Maatschappij op beenen staan, een volgend jaar moet zij behoorlijk kunnen loopen. Twee jaar proeftijd is niet te veel verlangd, waar zulke groote belangen op het spel staan. En komt dan onverhoopt de tijd, dat wij allen erkennen moeten: „Het gaat niet”, voltrekt dan de scheiding. Dan hebben wij ons niets te verwijten, omdat wij alles beproefd hebben om haar te voorkomen. Het voorstel, dat collega HAMAKER in zijn uitnemend artikel geeft: een onderzoek naar de handelingen onzer vakbeweging en naar alles wat daarmede samenhangt, lacht mij zeer toe. Zulk een onderzoek kan hun, die buiten de vakbeweging, buiten het werk der Maatschappij stonden, in staat stellen tot eigen oordeel. Maar het onderzoek mag de hervorming geen dag vertragen; hoe eerder deze wordt aangepakt hoe beter. Deze tijd van onzekerheid en inwendige strijd, die machteloos maakt, mag niet langer duren.

's-Gravenhage, 16 Februari 1919.

A. SIKKEL AZN.

VII.

Waarom de vakbelangen buiten de Maatschappij? Ten onrechte wordt in de meeste stukken de voorstelling gegeven, dat de specialisten dit wenschen, omdat zij hun stoffelijke belangen op den voorgrond stellen, dus uit egoïsme. De onjuistheid hiervan te betoogen en aan te toonen is mijn doel. De reden ligt veel dieper, is een zuiver altruïstisch streven, dat uitsluitend het belang van de *ziekenverzorging* beoogt, hetgeen niet wegneemt, dat zoo nu en dan ook de specialisten (evenals de geneeskundigen in het algemeen en de huisartsen) hun stem verheffen, om op te komen voor eigen stoffelijke belangen, voor zoover de behartiging daarvan samengaat met die der ziekenverzorging in de eerste, en die van den geneeskundigen stand in de tweede plaats of althans niet daartegen indruischt.

De kiem van alle moeilijkheden is het ontstaan, de ontwikkeling en de uitbreiding van het geneeskundige specialisme. Dat dit in het belang van de ziekenverzorging is, zal wel ieder met mij eens zijn. De geneeskunde en de geneeskunst hebben zich in de laatste tientallen jaren dermate ontwikkeld en uitgebreid (en breiden zich nog in toenemende mate uit), dat het niet meer mogelijk is voor één mensch deze vakken geheel te beheerschen, op de hoogte te blijven van de laatste vorderingen in alle onderdeelen der vakken en te beschikken over een zoo noodige ruime ervaring in alle deze. De uitbreiding van het aantal specialismen en specialisten zal de vorderingen van de geneeskundige wetenschap en van de geneeskunst op den voet volgen, hetgeen de geneeskundige stand, in het belang der zieken, verplicht is te bevorderen, hoewel zulks in strijd is met de stoffelijke belangen der huisartsen.

Mag nu dit groote belang der ziekenverzorging opgedragen blijven aan de Maatschappij, een vereeniging, waarin de algemeene vergadering, voor het overgrootste deel samengesteld uit huisartsen, volgens de statuten souverain is? Neen! De huisartsen mogen wij niet blijven stellen tusschen de keuze of het specialisme bevorderen in het algemeen belang en lijnrecht in strijd met hun eigen stoffelijke belangen, of deze